

MONARCHIA AUSTRIACA.

Impartirea

Transilvaniei si organisatiunea ei.

(Capetu din Nr. tr.)

Noi nu scimu d6ca se va mai deschide dieta in Ardealu si candu se va deschide; ceea ce scimu este, ca cestiunea impartirii din nou si a organisarii acestei tieri se tiene intru intielesu strinsu constitutionalu de prerogativele potestatii legislative. Suntemu earasi convinsi, cumuca ac6sta cestiune a devenitu f6rte intet6t6re, eara ac6sta nu numai din punctu-de-vedere alu unei administratiunei bune si fericit6re de poporu, nu numai din altulu alu unei economii finantiale dreptu intielese, ci si din alu indestularii unoru postulate nationale cu privire la intrebuintiarea limbei, care earasi nu mai p6te suferi nici o amanare.

Dela 1860 inc6ce numai in Sibiiu s'au aflatu unii 6meni, carii intindiendu chart'a Ardealului pe m6sa au mediatu asupra unei noua impartieli si organisatiuni, atatu cu privire la ajungerea scopului administrativu, catu si la postulatele nationale; eara f6tulu aceluor meditatiuni a fostu acea tabela, pe care noi amu impartasit'o cititoriloru nostrii in unulu din Nrii acestoru foi pe la inceputulu anului. Dupa acelu proieptu, din Ardealu (fara Partes) ar fi se se rotundiesca 12 districte romanesce si anume Deva, Hatiegu, Orastia, A. Julia, Abrudu, Saliste, Fogarasiu, Gurghiu, Naseudu, Lapusiu, Hidalm6s, Mociu camu cu 731446 suflete; mai incolo 12 comitate unguresce, adica Deesiu, Gherl'a, Clusiu, Huedinu, Turda, Aiudu, Muresiu, Gyer-gy6, Csik, K6zdi, Seps, Udvarhely cu vreo 728,800 locuitor6; apoi si 11 scaune sasesci S.-Sebesiu, Sibiiu, Sheica, Mediasiu, Segisi6r'a, Agnita, Cincu mare, Rupea (K6halom, Reps), Brasiovu si Reginu, Bistritia cu vreo 322379 suflete, adica cu totulu 35 tienuturi.

Noi nu pot6mu g6ci, camu din ce principii au m6necatu auctorulu acelu proiectu; inse din numirile nationale pe care le a datu la cate o grupa de tienuturi incheiemu, ca elu a crediutu, cumuca cu ac6st'a impartiel'a va indestul6 si cerintiele nationalitatiloru cu privire la intrebuintiarea limbei respektive; cu t6te acestea se pare ca proieptatorulu nu avuse dinaintea sa vreo charta etnografica a Transilvaniei, nici o conscriptiune m6i acurata a sufleteloru dupa nationalitati, s6u d6ca cumva le avuse pe acestea, apoi atunci in adeveru ca nu'i pricepemu scopulu. Noi scimu cu totii din istori'a de 600 si mai bine de ani, cumca elementulu sasescu transilvanu s'a silitu din t6te puterile, in totu timpulu si in toti seculii, c6 se se pastrese pre sine catu se p6te mai separatu si isolatu de alte pop6ra, eara mai vertosu de romani, ceea ce pana la Imperatulu Josifu II. 'ia si succesu de minune. Trebuie se recun6sca ori si cine, cumuca o asemenea isolare si cumu amu dice ingradire a fostu ceruta absolutu nu numai de politic'a conservarii proprie a acestui poporu c6 elementu germanu intre alte doua elemente cu totulu eterogene, ci ca insusi temperamentulu dupa care se intocmesce si educatiunea, l'a retrasu pre catu numai s'a potutu dela orice amestecu, socialu, civilu, relegiosu cu alte

pop6ra. Dupa a n6stra opiniune astadi c6 si nainte cu mai multi seculi cere nu numai interesulu conservarii proprie, ci eminintele interesu alu paceri comune si alu bunei petreceri in ti6ra, c6 sasii se viie si de aici inainte in contactu catu se p6te mai raru si mai pu6inu cu romanii, s6u adica intalnirea loru se se margin6sca numai la daraverele cum amu dice de tergu, eara de aci incolo se'si v6dia fiacare poporu de trebile sale comune fara vreunu amestecu din partea celuilaltu; cu alte cuvinte: jurisdicitiunile municipale sasesci se fia catu se va potea mai curate sasesci, prin urmare aparate de orice alta inriurare civila si politica. Deci cumpanindu noi momentele acestea si altele asemenea loru, in proieptulu susu atinsu nu vedemu nici o politica nationala, d6ca auctorulu aceluasi voiesce, c6 in 11 jurisdicitiuni sasesci se mai remana incorporati preste 150 mii romani cu 175 sasi; adica mai diumetate a poporimii aceluorasi. Nu credemu adica, c6 auctorulu se fia de acea opiniune, ca romanii incorporati odata definitivu in jurisdicitiunile numite sasesci s6u se voru desnacionalis6 cu incetulu pentru c6 se se prefaca in sasi, orica remanendu pururea romani, ceea ce se p6te presupune de siguru, voru incet6 vreodata de a pretinde si ei parte activa intru strinsulu intielesu alu egalei indreptatiri si alu egalitatii de drepturi la t6te afacerile civile si politice, cumu si la t6te fol6sele purcediet6re din natur'a comunei petreceri si a comunei portari de sarcine, prin urmare si la folosirea de limb'a loru nationala intru t6te afacerile comune. Apoi 6re pe ac6sta cale nu ne-amu afl6 totu acolo, unde suntemu si astadi?

Ne ar parea reu, d6ca din acestea observatiuni ale n6stre ar deduce oricine, ca noi am tienti a impinge separatismulu pana in absurdu, adica pana la cele mai amerunte fractiuni ale poporimii conlocuitor6, precumu se facea 6resicare incercari de acestea intre anii 1848 si 1850, pentruca totudeauna amu fostu contrarii estremitatiloru de natur'a acesteia, c6 a uneia carea in locu se ne apropie pe toti de scopulu doritu, mai vertosu near depart6 de acelasu. Scopulu si dorinti'a n6stra cea mai ferbinte este, c6 ac6sta patria se scape odata de frecarile si rivalitatile nationale, care pe lenga ce ne compromitu in ochii poporaloru luminate pe toti c6 pe nisce minoreni, apoi ne si rapescu cele mai scumpe dile a le vietii n6stre dela naintarea culturei si a prosperitatii particulare si comune spre cea mai cumplita dauna a generatiunii presente si acelei viit6re; eara noi din partene nu amu desperatu si nu vomu despera in totu restulu dileloru vietii n6stre despre ajungerea acestui scopu.

„Ei bine, va dice cineva, „d6ca voi graiti adeverulu si voiti in cugetu curatu scopulu, esiti la lumina cu mijl6cele ducator6 catra acelu scopu. Nu ve place organisatiunea vechia, nici cea noua; aratati care ve mai place voua, pentru c6 se o cunoscemu si noi.“—

N'amu fi voitu a preveni pe nimini cu plasmueli de proiepte s6u cumu dicu germanii Proiectenmacherei, buna6ra c6 ceia cu care unii voiescu se indrepte finantiele monarchiiloru; simtimu unu respektu multu mai mare catra diet'a in care ar fi se ne aflamu cu totii, decatu c6 se o dascalimu noi inca de acuma; amu

socotitu deci, ca va fi de ajunsu *déca* ne vomu descoperi o-piniunea nóstra numai cá intr'unu princípiu, formulata cam asiá: Impartié'la si organisarea tierii in municipii (jurisdictioni, tienuturi, comitate, scaune, séu oricum s'aru numi) rotundíte (arondate) cu respectarea pre catu numai se póte a nationalitatiloru si a unei administratiuni usióre ne va scapá in partea cea mai mare de rivalitatile natiunale, pentruca aceea si va dá fiacarei natiuni spatiu destulu de largu spre a'si asigura esistinti'a sa si genetica si politica, cumu si a'si desvoltá facultatile sale spirituale fara nici o asuprire a alteia. Fia-ne de esemplu eara si eara Elveti'a, séu *déca* voiti si Belgiu, doua modele minunate, pe care ar fi trebuitu se le studiemu si pana acumu fórte de aprópe. Cunóscemu prea bine obieptiunea ce ni se face in privinti'a Elvetiei: ca de si acolo sunt earasi trei natiuni, aceleasi inse nu locuescu atatu de amestecate, precumu locuescu cele trei ale Ardealului, ci o parte mare a teritoriului ei este locuita mai totu de germani, alta mai mica de franci, eara a treia si mai mica de italieni, prin urmare ca a fostu usioru a o imparti in cantone germane, france si italiene. Ci la noi inca nu se póte negá, ca partea mai mare a teritoriului tierii este locuita compactu numai de cate o nationalitate, de es. Secuimea, Romanimea, ba tocma si Sasimea in districtulu Barciei, *déca* vei scóte din elu partile rupte odinióra din comitatulu Albei, impregiurulu Sibiului, alu Mediasului, alu Segisórei, Bistritiei, presupunendu firesce, ca satele marginasie curatu romanesci se se incorpore la unulu séu altulu din comitate. Greutatea s'ar parrea a fi mai mare in privinti'a unoru cetati si orasie locuite in numeru precumpanitoru de sasi séu de unguri, ci pe lenga o vointia si cointielegere sincera aceleasi insoáite de satele omogene si de ce ar mai cadea inlainturulu cercului loru administrativu earasi s'aru poté asigurá prea bine in esistinti'a si desvoltamentulu loru nationalu; eara in catu pentru minoritatile eterogene care ar trebui se cada in lainturulu cercului administrativu, nu ne indoimu ca mai curendu séu mai tardiu ar ajunge la o deplina valóre macesim'a evangelica si filosofica totuodata: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*; pentruca *déca* aru fi minoritati de es. romane in tienuturile unguresci, aru fi si de acestea in celea romanesci, si totu asemenea s'ar intemplá ici colo si cu sasii.

Recunóscemu noi cumuca o impartié'la intru intielesulu susu atinselorou doua macesime va dá de lucru intreprinditoriloru ei; tot asiá inse trebue se recunósca ori cine, ca mariimea scopului merita orice ostenéla incordata.

Incheiemu acesti articuli, rogandu pe toti compatriotii carii simtu in sine si facultatea si chiamarea de a conclucrá la infintierea unei noua impartieli si organisari, se binevoiesca a medita despre acestu lucru, si folosinduse totuodata de incercarile trecutului, cum si de cerintiele prezentului si ale viitorului, se ajute la deslegarea acestei probleme, dela care depinde fórte multu, pana in ultimele ei consecintie, cu atatu mai vertosu ca cu acésta e impreunata strinsu atatu cestiunea limbei, catu si a representatiunii in dieta si chiaru a organisarii acesteia la timpulu seu pe calea legislativa strinsu constitutionala. Zernesci in diu'a de Archangeli G. B.

TRANSILVANIA. Brasiovu 1. Dec. Eri sosi aici D. consiliariu gubernialu si locot. comite natiunei sasesci Conrad Schmidt, in visitatiunea ce facearendu tóte scaunele s. In satele vecine fú priimitu cu cordialitate mare de catra poporimea s'a, precedatu de calareti cu flamur'a nationala si urmatu de calese. Magistratualii inca i esira spre intimpinare, cu unii din comunitatea centumviralu pana la Codlea, unde 'lu bineventara prin siefulu loru; ear sosindu aici i se facura visitele de catra officii si une corporatiuni. O masa splendida se dede in onóre i, la care nu lipsi neci toastulu pentru concordia natiuniloru patriotice, care vedemu, ca s'a facutu acumu stereotipu intre pahara, fara cá se vedemu undeva nescari porniri serióse, ce ar dovedi ponerea in viéti'a si pracsu deplin'a mesura a egalei indreptatiri, fara de care numai catu ne batemu jocu de diein'a concordia, care nu vré a se placá cu vorbe fara fapte. —

— Tocma intilniramu si pe nesce Braneni si Zernesteni, cari se plangea, ca cu tóte dechiararile si rogarile lorou, facute si la magistratu si la Universitate, ba chiaru si la in. gubernu, totu nu mai dederu de vreunu semnu de concordia intru recunóscerea limbei romane de oficiala, ci su siliti a remané inca totu discordati din cauza, ca li se tramitu ordinile totu in limb'a germana, cá cumu pentru calcarea rescriptului imp. din 21. Dec. 1861 — la care mai suntemu relegati si prin nou'a resolutiune preanalta catra archierei — n'ar urma

nice o frica catu de mica de imputare. — De astufeliu de concordia, care o susutienemu numai noi in puterea suferintiei umilitórie de o natiune meitata de tronu si patria, nu credemu, ca s'aru bucura neci beduinii. — Unu Conrad Schmidt, credemu, ca póte fi doctorul concordiei celei ce diace de ból'a egoismului si i oramu succesu generosu! —

— Unu barbatu probu si iubitoriu de dreptate, f. senatoru emeritu si membru alu comunitatei Wilhelm Schmidt, pe care'lu petrecuramu adi la cas'a eternitatei, a atrasu dupa iubirea s'a de dreptate generala condolentia si oftare de fiei tierin'a usióra! —

Muresiu-Osiorheiu, 19. Noembre 1862. Spectabile Domnule Redactoru! Am urmaritu cu luareaminte acei Nri din Gazet'a Transilvaniei, intru carii ai aflatu cu cale a face cunoscuti articuli mei publicati in „Kol. Közlöny“ despre institutulu de creditu ipotecariu, din cauza ca sunt convinsu, cumuca *déca* Providenti'a va fi destinatu timpuri mai bune pentru sarman'a nóstra patria ruinata, acestea se potu ajunge numai prin comua cointielegere a nationalitatii magiare si a celei romanesci, adeverita nu din gura, ci din inima si in fapta, cu imbratiosierea unanimu a propriilorou interese, care sunt atatu de omogene si consunatóre.

Ci in Nr. 87 din 3. Nov. este o reflexiune, la care v'a datu ocasiune impregiurarea, ca cuvintelorou mele nu ati datu intielesulu, pe care l'amu datu eu.

Acea reflexiune s'a facutu la urmatórele cuvinte ale mele din articolulu meu alu doilea: „Economulu se sbuciuma in cateva pamenturi ale sale mai alese cu dílerii sei condusi pe bani*), carii lucra reu, eara mai vertosu in timpuri manóse nici ca voiescu a merge la lucru, stricandule mai multu de catu cultivandule.“

Diurnalulu Dtale a intielesu acést'a asiá, cá si cum eu pe lucratorii díleri iasiu fi numitu pénzes, pentruca aru avé bani, din care cauza nici ca aru voi se lucre.

Eu acestu cuventu nu l'am intielesu asiá. Sciu eu bine, ca in Ardealu nu numai dílerii, dara nici aceia carii isi lucra cu ei nu au bani. Eu inca n'am bani, de si Dvóstra recunósceti ca sunt economu bunu, si cu mine impreuna multi alti cu proprietati de pamentu mai mari decatu este a mea, sunt lipsiti de bani, intru atata, catu economii constau din 2 clase: un'a, ce n'are bani si isi marturiscesce neaverea; eara alt'a ce inca nu are bani, se pórtu inse cá si cumu ar avé, pana ce se da bancróta.

Noi dupa numitur'a indatinata in viéti'a comuna a economilorou numimu pénzes acei lucratorii, pe carii ii tocminu cu bani, pentruca se lucre pe dí. Earu pe aceia, pe carii ii tocminu cá se cultive o tabla séu bucata intréga de pamentu preste totu, ii numimu lucratori cu ruptulu*); earu pe acestea doua clase de lucratori ii numimu preste totu muncitori. De acestia distingemu acelu felu de lucru alu economiei campului, care se face cu sierbitori (simbriesi.)

Intr'aceea nici sierbitorii (slujitorii cu simbria), nici lucratorii pe bucati de locuri, nici dílerii (platiti pe dí) nu sunt pénzes in acelu intielesu gramaticalu, cá si cumu ei aru avé bani.

Recunoscú ca dupa strinsele regule ale gramaticei intru susu atinsulu intielesu ar fi fostu mai bine a scrie pénézt dolgozó (lucratoru pentru bani), séu si mai scurtu, pénézt napszámos; dupace inse cuventulu pénzes napszámos este fórte indatinatu, am crediutu ca nu gresiescu folosindume de acela.

De aici urmá ne'ntielegerea intre noi, ca Dvóstra luarati cuventulu intru intielesulu gramaticalu, earu eu ilu luaiu dupa usulu comunu.

Atat'a inse am voitu se intielegu mai nainte, o intielegu si acuma, ca atunci candu Cerulu da cate unu anu manosu, nu capatamu díleri, pentruca nu voiescu se lucre, de si bani au póte mai puçini decatu in anii de midiulocu; pentruca dómne ce bani puçini póte se aiba omulu saracu atunci, candu pentru o parechia de ciobóte este silitu a dá 15 pana in 20 ferdele de bucate, care e produptulu unei treimi de falce din pamentulu celu mai roditoru; si apoi proportiunea din anii roditori este acést'a.*)

*) In limb'a originala e pénzes, adica romanescé banosu, omu ce are bani. Ci nu face nimicu, eata ca acumu ne-amu intielesu.

Not'a Traducatorului.

*) Se socotimú pe galéta (cubulus) de Ardealu, care face 4 ferdele, se dícemu ca cineva vinde 5 galete a 3 fl. v. a. = 15. Cam atata e pretiulu unei paréchi de ciobóte mari de iuctu.

Ci acésta indolentia, care se ivesce indata ce ómenii isi coperira cele mai neapérate trebuintie ale vietii, in Transilvani'a nu este numai pecatulu uneia séu alteia dintre nationalitati si nu numai alu unei clase, nici numai alu secolului nostru. Acestu pecatu este comunu si claselor mai avute. Ve provocu pe Dvóstra de martori: ati vediutu Dvóstra mai multe familii séu unguresci séu romanesi din clas'a mai avuta, la care, déca parintele loru s'a silitu si s'a luptatu pana la unu gradu óresicare de prosperitate pentru sine si urmasii sei, acestia dupa mórtea tatalui loru se fia continuatu silinti'a lui cu asemenea energia, calculu si resultatu? Tocma din contra, dupa mórtea capului celu silitoru alu familiei se si incepu cheltuelile cele mari si nesocotite impreunate cu nelucrarea, si famili'a recade treptatu acolo, de unde o naltiasé tataséu.

Eu credu asiá, ca acestu reu comunu noua tuturor nu este fetulu secolului de faciá, ci elu a trecut in noi inca din acea lene resariténa, care in Ardealu s'a stracuratu inlaintu pe timpulu domniei turcesci de unu seculu si diumetate prin contactulu in carele veniseramu cu potestatea suzerana si cu ómenii ei; eara acésta lene deocamdata nu vomu reesi a o desradaciná pe atata, pre catu o vedemu desradacinata la popórale apusene, unde dílerulu (fachinulu, Taglöhner) celu saracu, déca sia castigatu cele dinteiu trebuintie se silesce mai departe si se face mai industriosu; unde parintele celu sirgitoru inca aflanduse in viétia isi ia pe fiulu seu de companionu la intrepris'a sa sub aceeași firm'a, eara acesta dupa mórtea tataséu inependu de unde a incetatu elu isi pórtá tréb'a mai departe, eara apoi indata ce fiiulu acestuia ajunge la ovresta mai cópta, ilu ia si densulu de companionu, pentru cá se purcéda si elu a desvoltá silintia si a multí avuti'a.

Revenindu la observatiunile Dvóstre escate din cuventulu *pénzesnapyszámós*, ve rogu cá se le coregeti in foile Dvóstra dupa esplicatiunile date de mine, publicandu déca aflati de trebuintia acésta scrisóre a mea, pentru care ve poftescu prietinesce cá se o traduceti pe romania, din cauza ca, dupace oserbatiunile Dv. nu coprindu diferintia de pareri intre noi, eu nici ea le voiu re'nfrange in Kolozsvári Közlöny, in care au esitu articulii mei.

Eara caus'a pentru care eu am socotitu cumuca institutulu de creditu ipotecariu se va poté intinde preste Ardealu prin midiolocirea societati agronomice, se va lamuri mai deaprópe prin articululu meu IV-lea esitu in K. K. Nro 158 din 11. Nov.; pentru ca eu sunt convinsu, cumuca déca voimu cá se ajungemu curéndu la unu resultatu, trebuie se fugimu de calile politice, care la noi isi au unu mersu atatu de nenorocitu.

Priimesce Domnule stim'a mea patriotica si cordiala cu carea sunt servu plecatu *Gál János*.

Clusiu, 28. Nov. Este interesantu a cunósce, in ce modu museulu transilvanu din Clusiu sub conducerea mai multoru unguri fruntasi si invatiati sporesce si in privinti'a materiala din anu in anu. Dupace inse in anulu trecut pe timpulu acesta impartasiramu averea totala a museului, adica nu numai ce are in bani, ci si valórea colectiunilor de tóta plas'a precumu in biblioteca, numismatica, mineralogia s. a. s. a., astadata ne marginimu a insemná numai sporirea capitalului in bani dupa subtragerea tuturor speselor anuale.

Premitemu ca in 1. Jan. 1861 capitalulu curatu alu museului a fostu: 1 in auru 103 galbini imp., eara in bani de chartia v. a. fl. 156251 cr. 36. Pana la 1. Jan. 1862 același capitalu crescuse 1 in auru 139 galbini, 2. in bani de chartia v. a. fl. 182474 cr. 51.

Eara pana in 1. Nov. 1862 candu se incheiá o socotéla numai de 10 luni pentru adunarea generala, averea in bani a museului erá 1. galbini 208, eara 2. in bani de chartia v. a. fl. 185012 cr. 1.

Mai insemnamu odata, cumca din aceste sume sunt scóse tóte spele anuale, precumu platile amplotiloru museului s. a., care se suie la cateva mii.

Venitulu museului ar potea fi si mai mare, déca timpurile de faciá nu aru fi asiá nevoiesie; lips'a inse de bani este fórte greu simtita. Eara pentru cá se si faca cineva óresicare idea despre calamitatea ce domnesce in mai multe familii, se arunce cate odata ochii in Buletinulu oficialu (Hivatalos értesitő) din Clusiu. In același ve vedea publicanduse casuri de falimente, care orisicumu punu pe omulu la mirare. Asiá preste puçinu se voru vinde cu licitatiune bunurile nobile ale grafului Rhedei István pe sam'a creditorului seu Kattero Antal. Proprietariulu Biró László din Suceagu si soçi'a sa baronés'a Maria Kemény se detera asemenea bancroti si adunarea creditorilor va fi pe 31. Jan. — In 3. Januaru 1863

se deschide concursu de falimentu asupra tuturor mosiiloru baronului Noptsa László din Farcadinulu de josu. Totu asemenea concursu se deschise si asupra intregi averi a lui Avéd János speculantu din Gvergyó Sz. Miklos s. a. m.

UNGARIA. Pest'a, 24. Noemvre. In Nr. tr. atinse-ramu despre deputatiunea partiteloru intrunite ale Ungariei, care cu ocaziunea adunarei generale a institutulu de creditu s'aru fi otaritu se se traméta la Vien'a. Din diurnalele maghiare inse cetimu, ca de si s'au facutu o propusetiune de feliulu acesta, totusi ea n'a ajunsu la unu conclusu, si totu ce ar' concede maghiarii s'aru margini la o modificatiune a institutiunei palatinatului si cederea ministeriului de resboiu. Inse cá se se departedie de cuprinsulu adresei lui Deak si si se céda si trebile finantiale de suptu influinti'a s'a neci vorba nu è; din contra atatu „Pesti Napló“ catu si „Sajto“ dau a soi, ca atatu barbatii resolutiunei, catu si adresisti lui Deacu s'au determinatu a nu se lasa in discussiunea legiloru din 1848, pana nu va esi guvernulu cu vreunu programu; pana atunci maghiarii voru mai pastra stricte pasivitatea, si 'si voru desvolta cu atatu mai tare activitatea spre radicarea starei materiale, spre care scopu dela 1. Januaru va èsi unu diurnalu „A hon“ (Patria) suptu influintiarea lui Ivanka, f. deputatu dietalu vechiu.

— Diurnalele centralistice din Vien'a earasi manevrédia cu faim'a, ca intrebatiunea voivodatului serbescu se ventura in consiliulu ministerialu si ca ministerulu vrea se iée o direptiune neplacuta barbatiloru de statu ai Ungariei la resolvirea causei acesteia, si cu acésta vréu a strimtora pe maghiari a face concessiuni pentru impaciuire. Inse s'a observatu, ca caus'a celorlalte nationalitati — se iéa inainte — cam numai in acelea momente, — candu se punu la probe maghiarii, cá se se supuna tendintiloru ministeriului din Vien'a, care sunt: primirea constitutiunei imperiale din 26. Februaru.

Vien'a. Din sen. imperialu. In siedinti'a din 25. Noemvre s'a luat inainte in cas'a de josu a senat. imp. legea finantiala pentru 1863 la desbatere, si s'au si resolutu rubricile bugetului de statu pana la cefa alu min. de resboiu.

Inainte de a insira acestea cifre primite, pentru a pastra firulu cronologicu nu potemu trece cu vederea nesce respunsuri, ce le a datu ministrulu primariu c. Rechberg despre starile impregiuru ale Europei, candu se desbatu in comitetulu financiaru in 18. Noemvre bugetulu ministeriului de resbelu. Ministrulu de resboiu c. Degenfeld, spre a apará bugetulu proieptatu de guvernul oserbase, ca spre a tiené o armata gata de resboiu pentru orice casu, sunt neapérate spele proiectate, si decatu se se delaturedie provisiunile cele de lipsa pentru a face economia, ar fi mai bine se nu se neci sustina armata. A reduce companiele la 60 de feciori, si in pacea cea mai profunda, è numai o ilusiune, pentruca feciorii au lipsa celu puçinu de 3 ani, cá se invetia a fi soldati buni. Alt'a è in Prusi'a, unde tóta armat'a vorbesce o limba, eara in armat'a austriaca, constatória din mai multe nationalitati, 3 ani de servitiu sunt neaparatu de lipsa.

Deputatulu Giskra oserba, ca pusetiunea Austriei in lunele din urma s'a inbunatu fórte. Evenemintele dela — Asprumunte, din Muntenegru si Serbia ar' trebui se aiba o influintia si asupra scaderei bugetului de resbelu.

C. Rechberg respunde: Impregiurarile Europei nu sunt asiá calificate, cá armat'a austriaca se se póta pune pe picioru de pace. Neci o putere din cele mari nu póte desarma in parte, pana candu celelalte se afla armate. Tóte statele Europei inca se totu armédia. Sardini'a 'si incórda tóte puterile, cá in primavér'a viitóre se aiba pe picioru 400 mii feciori. Pusetiunea Austriei s'a inbunatatitu nesmintitu; ea nu ne mai sta izolata, inse orizontulu politicu sta inca totu intunecatu. Causele orientali zu esitu earasi in frunte prin rescularea greciloru, apoi proclamatiunea lui Garibaldi dovesce, ca Austri'a trebuie se aiba buna padia de sine.

Giskra: Tocma pentru ca Austria nu mai è izolata (intielege aliantia cu Angli'a) acésta duce cu sine, cá se potemu vedé urmele pusetiunei inbunetatite si in bugetulu de resboiu.

C. Rechberg: Elu n'a vorbitu despre neci o aliantia. Intre Austri'a si Angli'a, domnescu relatiuni mai bune, decatu inainte de acést'a, eara aliantia se incheia numai spre scopuri determinate si in momente obvenitórie.

Ministrulu de Schmerling adauge la celea de susu, cumca nu numai starea din afara, ci si impregiurarile din leuntru ale Austriei vinu a fi puse in cumpana pentru sustinerea statului presentu de armata, pentruca Austri'a avendu nationalitati mestecate la intemplari de nesocari frecarionale nu póte dislocá cá Franci'a asia

lesne despartimentele armatei sale unde'i place. Si ordinea interna trebuie respectata; eara mai incolo arata cu degetulu si miscarile celea turburoase, ce se manifesteaza in Poloni'a. — Acestea spresiuni dela asemeni barbati, nu se potu lasa nefolosite la coniecturari despre viitoriu. — Pe lenga tote aceste comisuni totu pretinse a se trage afara din rubric'a resboiului vreo 6 milioane. — Se urmamu acum cu bugetulu.

Bugetulu pe anu 1863 s'a primitu in cas'a deputatiloru cu pucina desbatere in cifrele urmato'rie:

Statulu curtiei	7.458,700 fl.
Spesele senatului imperialu	726,537 „
Cancelari'a cabinetului Mai. Sale imperatului	76,000 „
Consiliulu de statu	151,837 „
Consiliulu ministerialu	68,500 „
Ministeriulu de externe	2.486,150 „
Ministeriulu statului	25.727,580 „
Ministeriulu de cultu si instructiune	4.714,500 „
Cancelari'a de curte a Ungariei	13.109,000 „
Cancelari'a de curte transilvana	3.441,160 „
Cancelari'a de curte croata slavona	2.022,025 „
Ministeriulu de financia	21.581,520 „
Ministeriulu justitiei	9.150,567 „
Ministeriulu de politie	2.645,676 „
Ministeriulu pentru comertiu si economi'a poporala	618,108 „
Deregatoriile de controla	4.613,142 „
Alte erogari, ce nu se tienu de neci unu ramu alu administratiuniloru sustatorie	1.386,200 „

Bugetulu ministeriului de resboiu, care dupa proiectulu comisuni s'a propusu afara de une venite proprii de 107.023,000 fl. a datu ocaziune la mai multe desbateri.

Deputatul Curanda 'si arata dorinti'a, ca pe viitoriu se se faca casei descoperiri mai afundu taietorie, despre pusetiunea Austriei facia cu puterile straine, si intre aplausulu casei deputatiloru acentuédia importanti'a aliantieloru, dicundu: 1860 au cautatu c. Rechberg o aliantia in Varavia, inse indesiertu, alte impedecari se afla in Germani'a, aru fi bine de a se atrage alianti'a Angliei, cu tote ca acesta in cestiunea italiana n'are de a conta la vreunu resultatu. In data ce va intra inse orientulu in jocu, atunci ne va cautá ea Anglia, ca atunci are lipsa de noi. Remane o aliantia cu Franci'a, care are unu interesu oá si noi, ca unificarea Italiei se nu se esecuteze. Acesta aliantia ar fi de recomandat cu totu modulu potentiosu.

Ministrulu conte Rechberg raspunde la acestea intre altele, cumca elu se afla in stare a dechiará, „cumca repórtele Austriei nunumai catra Franci'a, ci si catra Angli'a si catra celelalte mari poteri ieu o facia de cea mai mare intimitate si stau pe picioru de incredere“ (bravo, bravo!). De altumintrenea, nu facú descoperiri de neci o aliantia, dicundu, ca aliantiele se inchee acumu numai in momentele impinse si pentru cause comune, ci relatiunile prietenesci, ele apoi in casuri de asia nascu aliantiele de sine scl. Din tote cele de susu potemu vedé, cumu si unde ne aflamu.

Brasiovu. (Urmare din Nru trecut.)

Cateva observatiuni asupra caracterului si esecutarii melodiiloru romane.

(Urmare din Nr. tr.)

I. Tote melodiele ce se compunu prin orasie asupra poesieloru romane de melancholie, de doru, amoru, scl., si pe care romanii le numescu si nationale simtiementale; tote fara esceptie au mesur'a de $\frac{3}{8}$ si aceste melodii fiindu-ca nici odata nu se esecuta pentru dantiuire, lautarii totu-d'aun'a le dau unu tempo andantino s'au moderato, accentuédia apoi espresivu oprimile in fie-care mesura, si facu se fie bine intielesu siése-spre-diece-imele si trei-dieci-si-doua-de-imele. Prin sate inse tieraniloru, fiindu-ca le place a fi melodiele loru, de doru, amoru scl., multu mai melancholice, lautarii, oandu le esecuta, le dau o mesura de $\frac{6}{8}$ si unu tempo andante melancholico; in alte caieturi se voru scri si melodii tierenesci.

II. Tote horele fara esceptie sunt in mesura de $\frac{6}{8}$, se esecuta alegreto pentru dantiuire si moderato pentru a fi numai ascultate, horele sunt si cele mai complicate in impartial'a mesuriloru din tote melodiele romane, cu tote acestea, cine le va mesurá bine in esecutie, va face ore-care esperi-

entia prin exercitiu si va pazi bine regulele accentatului optimeloru scl., ca la melodiele in mesur'a de $\frac{3}{8}$, se va patrunde bine de caracterulu loru; felulu cumu se dantiuesce aceasta hora, se vede in faci'a fie-carui'a caietu, ear numirea ce fie, care imparte pastrédia, dupa compositorulu ei, s'au a loculu unde se compune, se va vedé scrisa pe a dou'a facia a caietului.

III. Pentru ca aceasta prefačia se alatura numai pe lenga acestu caietu cu Nr. 1, urmeza ca se dau ore-care espicatie si in privinti'a melodiiloru care voru aparea in alte caieturi cu mesur'a de $\frac{2}{4}$ seu C (alla breve) ca, mai tote se numescu populare, se dantiuescu cu unu caracteru eroicu, se esecuta de lautari allegro si fiacare are o numire proprie.

IV. Fiinduca mai tote melodiile nationale se compunu de lautarii romani, ei si'au adoptatu si sistem'a de a introduce in fiacare melodie mai multe note straine de armoni'a s'a; aceast'a o facu spre a le dá o espresie melancholica astufelu cumu este placuta romaniloru; aceste note straine sunt su paratore, pentru ca facu disonante pe unele din mesuri candu melodi'a suna deodata cu acompanimentulu, cu tote acestea, ele se socotescu nepretiuite si trecatore. Eu sciu bine ca in interesulu armoniei, aceste mesuri disonante ar fi trebuitu indreptate fara de a fi atacate in principiu nici ele, nici caracteristic'a loru impartie la nici un'a din melodii, dar fiinduca o singura nota de s'aru fi modificatu seu s'aru fi lepadatu din loculu ei, melodi'a ar fi perdutu din espresia s'a; eu am scrisu melodiile intocmai precumu se esecuta de lautari, ca se fia cunoscutu mai antaiu de ori-cine in tota originalitatea loru, si apoi ca melodiile se potu indreptá forte usioru si mai tardiu de ori-cine, daca mesur'a si impartie la fia-carui'a este aratata.

(Va urma.)

Chronica esterna.

ITALIA. Turin 26. Nov. Discussiunile pro si contra ministeriului decurgu mereu cu mare inversiunare. Nicotera descopere, ca Ratazzi 'lu provocase a influentia stang'a spre a resturna miniseriulu lui Ricasoli; elu o facú acesta, fiinduca i apromise Ratazzi ca va inarma natiunea prin garibaldiani si va reorganisa radicalu administrati'a interna. Nicotera apera pe Garibaldi cu procederea lui de a elibera Rom'a si ataca pe Cialdini pentru crudimile eserceate in contra garibaldistiloru. In urma provoca pe camera a trage pe ministeriu la raspundere. Gen. Cugia dice, ca poporul in Sicili'a tienea, ca gubernulu e intielesu pe suptu mana cu Garibaldi; Cairolu arunca pe ministeriu tote peccatele si relele, cate cruciaza Itali'a, pe ministeriu; si provoca la coalitiune in contra ministeriului.

Ratazzi raspunde la invinuiru, ca Garibaldi vrea a se dedica preste lege si asia crede, ca a facutu unu mare servitiu tieriei cu aceea, ca a constatat inaintea Europei, cumuca in Itali'a pote gubernulu triumfa preste revolutiune. Vorbi despre contopirea armatei de sud spre a se stirpi brigantii si bandele burbonistice, societatea emancipatrice o a desfacutu, pentru susutienerea ordinei interne si combatu incusele rivaliloru. —

Ochiane de teatru,

lornete, ochilari si teleoskope cu linse de cele mai fine pilitu. microscope, termometre, instrumente de desemnatu etc. Mai incolo unu sortimentu forte alesu de 5000 bucati de chipuri de oele mai frumoase plastice stereoscopice dimpreuna cu ancoratele loru se afla de vendiare cu pretiu moderatu in otelulu la „Corona“ in Brasiovu la opticeulu

BOSCOVITS din PEST'A.

Cursurile la bursa in 2. Decemvre 1862 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 84 cr. v. a
Augsburg	—	—	121 „ — „
London	—	—	121 „ 50 „
Imprumutulu nationalu	—	—	82 „ 95 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	71 „ 80 „
Vctiile bancului	—	—	803 „ — „
„ creditulu	—	—	223 „ — „

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.